

Cengiz ÇAĞIRTEKİN
AFAD Uzmanı

Yeniden Yapılanma AFET Mİ KRİZ Mİ?

Kriz tanımı ve krizlerin nedenleri incelendiğinde her afetin bir krizin nedeni olduğu ancak her krizin bir afetten kaynaklanmadığı açıkça görülmektedir.

Afetin tanımına baktığımızda; toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar, dünyada ve ülkemizde afet olarak tanımlanmaktadır.

Doğal afetler yönünden ülkemiz başta deprem olmak üzere riskli bir ülke olduğu hepimizin malumudur. Ülke topraklarımızın büyük bölümünün 1. derece deprem kuşağında bulunması ve bunun yanında diğer afetlerde (çığ, sel, heyelan vb.) can

ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Öte yandan ülkemizde nadir veya hiç görülmeyen doğal olaylarda artık yaşanmaya başlamıştır. Yağışların kısa sürede yoğun olarak yağması sonrası seller oluşması, kasırga ve hortumların meydana gelmesi gibi. Yakın tarihlerde yaşadığımız, Marmara, Düzce ve Van depremlerini yansıra artık son zamanlarda sıkça yaşanan seller, küresel ısınma ve beklenen İstanbul depremi ülkemiz için büyük bir tehlike oluşturmaktadır.

Doğal afetlerin dışında ülkemizin dünyanın hassas bir bölgesinde bulunması başta terör ve sabotaj olayları olmak üzere

insan kaynaklı afetlerde ülkemizin can ve mal kaybı devam etmektedir.

Son olarak gelişen sanayileşme büyüme ancak burada yapılan yanlışlardan ötürü oluşan olaylarda ülkemizi tehdit etmekte ve kayıplarımızda devam etmektedir.

Kısaca özetlenen bu alanlarda oluşabilecek kriz/afetlerin en az hasarla atlatılması için Kamu idaresi 1997 Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği yayımlanmıştır. Yönetmelik 2011 tarihine kadar yürürlükte kalmış söz konusu olayların yönetimi bu kapsamda yerine getirilmiştir.

1999 depremlerinde yaşanan sorunlar sonrası kamuda anlayış değişmiş, kriz yönetimi yerine afet yönetimine geçilerek, 2009 yılında AFAD kurularak bu görevlerin yerine getirilmesi ilgili kuruluştan istenmiştir.

Konunun daha iyi anlaşılması için kriz ve afet yönetiminin günümüze kadar geçen sürede gelişimine bakmakta fayda vardır.

1997 yılında yayımlanan Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği; Başbakanlık Kriz Merkezinin tam kadro ile açılması durumunda, tüm krizlerde merkezi düzeydeki yönetimini Milli Güvenlik Kurulu (MGK)'na bırakmış olup, krizin türüne göre ilgili bakanlığın krizin koordinatörlüğü yüklenmesi ve MGK nezdinde müdahale çalışmaları yürütülmesi istenmiştir. Küçük ölçekli krizleri ise yine MGK bünyesinde kurulacak bir çekirdek kadronun tarafından yerine getirilmesini öngörmüştür. Bu sistem, yani krizlerin merkezi koordinasyonun tek kuruma bırakılmasının sakıncalarının görülmesi üzerine, her kurumun kendi krizini yönetmesi konusunda Kamuda sağlanan mutabakat sonrası, Tatbikatlar Yönergesi de-

ğiştirilip krizlerin yönetimi için bilgi ve tecrübeli personel yetiştirilmesi amacıyla düzenlenen kriz/afet yönetimi tatbikatları Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğüne (mülga), daha sonra kriz/güven tatbikatlarının yönetimi ise Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğüne (mülga) bırakılmıştır.

Başka bir ifadeyle küçük krizler MGK bünyesinde görev yapan çekirdek kadro ile krizin büyük olması ve Başbakanlık Kriz Merkezinin tam kadro halinde göreve başlasın talimatı ile ihtiyaç duyulan teşkilatların gelip, çalışmaya başlaması, krizin sona ermesi sonrası, asli kurumların da görevlerine devam etmesi üzerine kurgulanmıştır.

Yerel düzeyde ise kriz olması veya kriz kararı alınması üzerine vali/yardımcısının başkanlığında toplanıp kriz sonrası dağılması şeklinde yapılandırılmıştır. Herhangi bir afet veya acil durumlarda sorumluluk, olay yeri valisine verilmiş ve krizler ilgili kurumun koordinatörlüğünde yürütülmesi amaçlanmıştır. Kriz merkezinin açılmadan yapılan tekil müdahalelerde afetin yerinden yönetilmesini esas alan ve olaylarda sorumluluğu vali/vali yardımcısına bırakan bu yöntemde yerelde meydana gelen birçok olayda başarılı sonuçlar vermiştir. Bahsedilen yöntem afetlerde de uygulanması halinde, yani valiliğin olaylara müdahil olması ve olay yönetimini üstlenmesi afetlerin en az hasarla atlatılmasına yardımcı olmaktadır.

Afet yönetiminin gelişimine bakıldığında; 1999 depremlerinde başka müdahale aşamasında görülen eksiklikler üzerine, yeniden yapılanmaya gidilerek, olası afetlerde koordinasyonun sağlanması için Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Kurulan Genel Müdürlüğün içinde yer alan "Başbakanlık Haberleşme ve Kriz

Merkezi" ile koordinasyon, izleme ve değerlendirme gibi faaliyetler yürütülmüştür. Afetlerde çok sayıda kurumun olayın içinde olması ve mevzuat karmaşasının önüne geçilmesi için 2009 yılında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulmuş ve krizlere müdahalede önemli görevler yapan Başbakanlık Haberleşme ve Kriz Merkezi Başbakanlık Afet ve Acil Durum Merkezi'ne dönüştürülmüş, AFAD'ın bünyesinde yer almış, kurulan merkezin idaresi müdahale dairesi başkanlığına verilmiştir.

Yeni yapılanma süreci içerisinde tekrar gündeme gelen ve kamuda sağlanan mutabakat çerçevesinde merkezi düzeyde afetlerin tek kurum tarafından değil, ilgili Bakanlık veya kurumlar tarafından yönetilmesi gündeme gelmiştir. Bu çerçevede doğal afetlerin sorumlusunun AFAD olduğu bu görevlerin yerine getirilmesi için mevzuat yönünden desteklenmesi amacıyla afet ve acil durum yönetim merkezi yönetmeliği yayımlanmıştır. Doğal afetlerin dışında olabilecek olay veya krizlerin sorumlu kuruluşlarca yönetilmesi için ilgili kuruluşların da bu kapsamda yapılması istenmiş ancak sonuç alınamamıştır.

Bu yapılanma sürecinde 5902 sayılı Kanun ile yerelde il özel idarelerinde il müdürlükleri kurulmuş, valiye bağlı görev yapmaları istenmiştir. Ancak, yasal, teknik ve idari düzenlemelerin yapılmayışı yetki ve görev karmaşasına sebep olmuştur. Bunun üzerine il müdürlükleri tekrar AFAD'a bağlamıştır. Bu uygulama sonrası AFAD afet ve acil durumların eşgüdümünün yapılması istenen Başkanlık icrası birim haline gelmiştir.

Yine yaşanan bu süreç içerisinde Kriz Merkezi Yönetmeliğinin kaldırılması sonrası doğal afetlerin yönetimi dışındaki kalan afet ve acil

durumların yönetim boşluğunu gören siyasi irade görülen eksikliklerin giderilmesi için Başbakanlık 2014/18 Genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile doğal afetler afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin koordinasyonu Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına vermiştir. Doğal olmayan afetler bağlamında; yurt içinde kamu düzeyini ve güvenliğini ciddi şekilde bozucu nitelikte olayların yol açtığı acil durumlarda koordinasyonun İçişleri Bakanlığı, yurt dışında millî güvenliğimize, millî hak ve menfaatlerimize zarar verecek ciddi gelişmelerin yol açtığı acil durumlarda koordinasyonun Dışişleri Bakanlığı, diğer acil durum hallerinde koordinasyonun Başbakan tarafından görevlendirilecek bakanlık veya kurum, tarafından sağlanması ve yönetilmesi istenilmiştir.

Yönetimde sürat, verimlilik ve koordinasyon açısından aynı işi yapan kurumların tek çatı altında toplanması amaçlanırken benzer hizmetlerin bakanlıklar, kurumlar ve valiliklerin AADYM, 112 çağrı merkezleri, KGYS ve GAMER gibi merkezleri kurarak başta koordinasyon ve müdahale olmak üzere birtakım faaliyetlerin yerine getirilmesinde yetki ve görevler açısından bakıldığında işlerin içinden çıkılmaz bir hale dönüştüğü görülmektedir. Bakanlıkların kendi görev alanına giren konularda merkezi koordinasyonunu yapmak üzere teşkilatlanmaya gidilmesi doğru bir karar görülmeyle birlikte, valilikler bünyesinde yukarıda sayılan merkezlerin çoğalmaya başlamış olması sorunlara yol açmaktadır. Taşrada afet/acil durum/kriz yönetimi için tek merkez kurularak bu merkezlerin fiziki donanım, teknik altyapı ve personel olarak ideal bir seviyeye getirilerek tüm olayların buradan yönetilmesi en gerçekçi yol olarak görülmektedir. Benzer görev yapan başka bir merkezle-

Kriz tanımı ve krizlerin nedenleri incelendiğinde her afetin bir krizin nedeni olduğu ancak her krizin bir afetten kaynaklanmadığı açıkça görülmektedir.

rin oluşması kaynak israfına neden olmaktadır. Buda gösteriyor ki, acil durum/afet/kriz yönetimi gibi alanlarda bir an önce yeniden yapılmaya ihtiyaç vardır.

Öte yandan yapılan bir yanlış ise, doğal afetlerin koordinasyonu ve uygulamada sorumlu kuruluş olan AFAD, görev sahasına girsin veya girmesin tüm olaylarda merkezi yönetimini üstüne almış, aynı anda valilik afet ve acil durum merkezleri ve yöneticilerini göz ardı ederek olay yeri yöneticiliğine soyunmuştur. Afetlerde merkezden yerelin ihtiyaçlarının karşılanması ve koordinasyonunun yardımcı olunması amacıyla olay yerinin talep veya beklentilerinin karşılanarak valiler tarafından yerelden yönetilmesi gerekirken, Valilikler ile il afet ve acil durum yönetim merkezleri devre dışı bırakılmaya başlanmıştır. Karaman-Ermenek'te ve diğer illerimizde meydana gelen maden kazalarında yeterli sayıda tahlisiye ekibi maden içinde çalışırken bu konularda herhangi bir eğitim almamış ve mevzuatların izin vermesine rağmen çok sayıda arama kurtarma ekibi olaya dâhil edilmek istenmiştir. Kar ve tipi nedeniyle kapanan yolların açılmasına yönelik faaliyetleri kendi görev alanında

görmüş ve çalışmalara müdahil olmak istenmesi yanında, yakın tarihte yaşadığımız Ankara Tren Garı patlamasında doğal afetlerde arama kurtarma eğitimi almış personel terör olayında sahaya inmiştir.

Yeri gelmişken kriz yönetiminde tartışmaların yaşandığı, uygulamalarda bütünlük sağlanmadığı bir alanın aydınlatılmasında fayda var; afet yönetimi, acil durum yönetimi gibi kavramlar daha çok aciliyet gerektiren durumlara işaret etmektedir. Kriz yönetimi bunlara göre daha üst bir kavramdır, daha geniş kapsamlıdır. Ülkemizdeki hukuki düzenlemelerde de daha çok afet yönetimi ön plana çıkmaktadır. Şunun unutulmaması gerekir ki, kriz yönetimi afet yönetimini de içine alan kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrasında da içeren bir süreçtir. Kriz yönetimi süreklilik gerektirir. Afet yönetimi ise afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere karşı hazırlıklı olunması, toplumun tüm imkân ve kaynaklarının afet öncesi ve sonrası iyi yönlendirilmesi ve kullanılmasıdır. Afet yönetimi kriz yönetiminin bir boyutunu oluşturmaktadır.

Anlaşılabileceği gibi, kriz tanımı ve krizlerin nedenleri incelendiğinde her afetin bir krizin nedeni olduğu ancak her krizin bir afetten kaynaklanmadığı açıkça görülmektedir. Bunun yanında afetlerin büyüklüğüne göre etkileri sadece afetin yaşandığı yeri değil tüm ülkeyi kapsayabilmekte, sonuçları ise can ve mal kaybıyla sınırlı kalmayıp, kısa orta ve uzun vadede ülkenin bütününde sosyal, ekonomik, psikolojik, siyasal vb. krizlere de kaynak olabilmektedir. Bunun en somut örneğine, ülkemiz, 1999 yılında yaşanan Marmara depremi ile şahit olmuştur. Kriz yönetimi, genellikle afet yönetimi, acil durum yönetimi gibi kavramlarla karıştırılmaktadır.

Dolayısıyla burada önerilen afetlerin kriz yönetiminin bir parçası olduğu kabul ederek ve kriz yönetiminin tek uğraşı alanının afetler olmadığı esas alınıp her türlü nedenden kaynaklanan krizlerin etkin bir şekilde yönetilmesi gerektiği vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu yapıda temel amaç kaynağı ne olursa afet ve kriz yönetimi gibi ayrımı kaldırılıp farklı özellikler gösteren bir süreç ve yönetim modeli sistemine geçilmesi gereklidir. Buda gösteriyor ki İstanbul depremini kriz yönetimi ile çözülmesi yoluna gidilmesi en gerçekçi olanıdır.

Ülkemiz kriz yönetiminin esas alınarak ve bu şekilde yapılanması halinde burada başka bir risk karşımıza çıkmaktadır. Nedeni ise kriz yönetimi konusunda yetişmiş eleman sıkıntısı yaşanmaktadır. Başbakanlık Kriz Merkezi'nin 1999 Marmara Depremi ve 2003 yılında ABD'nin Irak'a yapacağı müdahale sonrası ülkemize yoğun nüfus akımı olacağı düşüncesiyle faaliyete geçmiştir. Ayrıca, kriz yönetiminde nitelikli iş gücü yetiştirilmesi için yapılan Milli Kriz/Afet Tatbikatının 2009 ve Milli/Güven Kriz Tatbikatının da 2010 yılında yapıldığı göz önünde alındığında durum ortaya çıkmaktadır.

Kriz Merkezi Yönetmeliğinin ile Başbakanlık kurumunun kaldırılması ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini geçilmesi sonrası büyük olaylarda kriz yönetimi uygulanan yöntem devre dışı kalmıştır. Olağan durumlarda kriz yönetimini yapacak herhangi bir kurum şuan için yoktur. İlgili kurumlar ve valilikler çözemedikleri sorunları Başbakanlıktan (mülga) yardım isteyerek çözüm yoluna gitmekteydi. Büyük kriz olması ve Başbakanın Kriz Merkezinin açılması talimatı sonrası olayın türüne göre ilgili kurumlardan personel bir araya gelerek geçici kriz merkezi

kurulmaktaydı. Bu çalışma sistemi müdahale aşamasında yapılmakta olup, krizin öncesi ve sonrasına yönelik bir faaliyette bulunmaktan ve kriz bitince ilgili personel asli kurumlarına dönmekteydi. Öte yandan görevlendirilen personel birlikte eğitim görmedikleri ve krize müdahaleyi çalışmalarında uygulanan ortak politika ve prosedürleri bilmemekle beraber bilgi, beceri ve tecrübeden yoksun oluşları geçici olarak kurulan merkezlerde görev yapması krizin ayrı bir boyutunu oluşturmuş, gelen personel ve yöneticilerde ayrı bir krize neden olmuşlardır.

Ülkemizin hem doğal hem doğal olmayan krizlere açık bir ülke olması yüzünden ve yukarıda sayılan olumsuzlukların önüne geçilmesi ve faal olarak krizin tüm safhalarında yapılan faaliyetlerin etkin olması amacıyla; acil olarak yapılması gereken afet/kriz yönetiminin yeniden yapılandırılmalıdır. Bunu yaparken de krizin/afetin genel kabul görmüş ilkeleri dikkate alarak, ülkemizde bulunan bilgi ve tecrübenin yanı sıra toplumun diğer kesimlerinin iştiraki ile ortak akılla oluşan ilkeler doğrultusunda tasarlanması, ülkemizin kriz, afet ve acil durum halleri gözünün alındığında mümkün olan kısa sürede planlı ve hızlı şekilde yapılması kalıcı olarak bir koordinatörlük kurulması gereklidir.

Kurulacak Koordinatörlüğün, Cumhurbaşkanlığına bağlı olması, koordinatörlüğün üst kurul statüsünde politikalar üretecek, standart belirleyecek, düzenleyici ve denetim yetkisine sahip olacak şekilde düzenlenmesi, krizlerde görev alacak ilgili teşkilatların plan esasları belirleyecek, merkez tatbikatlarında düzenleyici olacak, yerel tatbikatlarda denetici olacak, çıkacak aksaklıklar için düzenlemeler yapacak becerisine sahip olması, koordinatörün

ve koordinatörlükte görev yapacakların daha önce afet ve acil durum hizmetlerinde görev yapmış, devlet teşkilatını bilen, afetlere ilişkin bilgi, beceri ve tecrübeli olması, kriz yönetiminde başarılı olacağı değerlendirilmektedir.

Oluşturulan bu yapı sonrası ülkemizin kriz, afet ve acil durum politikasının gözden geçirilerek yeniden belirlenmesi, profesyonelce hazırlanmış, basit, nitelikli, herkesçe anlaşılabilir, dinamik bir kriz yönetim sistemini kurgulanması, kurgulanan yönetim sistemi sonrası kamunun yeniden yapılandırılması, bu oluşumda görev alacak aktörlerin eğitimleri ile oluşacak kriz yönetim sisteminin yasal, teknik, idari düzenlemelerin yapılması, gerekmektedir.

Burada önerilen, kurulacak kriz koordinatörlüğünün bütün kriz durumlarına sürekli müdahale edecek en isabetli yöntemin olduğu, bunun yanında krizlerin her aşamasında etkili bir kriz ekibinin yapılandırılmasıdır. Krizin her türüsüne karşı ekipler resmen kurulmalı, müdahalede ve diğer aşamalarda rolü olan her kuruluş burada temsil edilmelidir. Normal durumlarda alt çalışma grubu şeklinde oluşmalı ilgili kurum veya temsilcisi krizin koordinatörlüğü çekirdek kadro ile yürüterek sekreteryaya görevini yerine getirmektedir. Yetki ve görevler bir planlama dokümanında açıkça belirlenmeli, krizin büyük olması halinde çekirdek kadroya personel takviyesi yapılarak, hangi bakanlığın görev alanına girdiği belirlendikten sonra ilgili bakanlığın koordinatörlüğünde müdahale çalışmaları yürütülmelidir. Krizin sona ermesi halinde diğer ilgililer asli kurumlarına dönüş yaparken, çekirdek kadro görevine devam etmelidir. Bu yapılanma krizlerle ilgili bilgi ve tecrübesi bulunan nitelikli personelin yönetimde

istihdam edilmesi halinde başarılı çalışmalarda bulunacakları öngörülmektedir.

Aynı şekilde bakanlık kamu kurum ve kuruluşlarında kriz yönetim merkezleri açılıp, ihtiyaç duyulan araç ve gereçlerle donatılarak çekirdek kadro ile görev yapmaları sağlanmalıdır.

Yerel düzeye gelince vali/yardımcısının başkanlığında sürekli bir kriz yönetim merkezinin kurulması, ilde bulunan teşkilatların temsilcilerinin çekirdek kadroda görevlendirilmesi, krizin büyüklüğü ve türüne göre ilgili kurumun kriz koordinatörlüğünü gözetiminde çalışması, ihtiyaç duyulması halinde personel takviyesi yapılarak olaya müdahil olması, kriz etkilerinin sona ermesi halinde çekirdek kadro hariç diğer personelin kendi kurumlarında görevine devam etmesi önerilmektedir.

Söz konusu köklü değişikliği yaparken bazı risklere dikkat edilmelidir. Kısaca değinecek olursak, afet ve acil durum yönetiminden sorumlu olan kurumun yapısını ve mevzuatını hazırlayanlar; yeterli, faal ve bütüncül bir kriz/afet yönetim sistemini kurarken, yapılan değişikliğin ve sistemin aksayan yönlerinin araştırmadan ve bu alanda bilgi ve tecrübesi bulunmayanların hazırlamaları halinde, kurgulanan sistemin işlevsiz ve kâğıt üstünde kalmasına sebebiyet verebilirler.

Önerilen kriz merkezi oluşumuna gelince; kriz kurulu, kurmay/danışma/destek birimi ve kriz yöneticileri ile çalışanlardan meydana gelen bir yapı olarak önerilmektedir.

Kriz kurulu üyeleri; cumhurbaşkanı, başkan yardımcısı ile krizin türüne göre ilgili bakanlar/bakan yardımcılarının oluşmalıdır. Yüksek kurul, krizle ilgili siyasi ve bürokratik kararların alınmasında önemli görevler

Kriz yönetimi ve afet yönetimi ayrımı kaldırılıp kaynağı ne olursa olsun tüm kriz hallerinin yönetildiği tek bir merkezin oluşturulması en gerçekçi ve uygulanabilir çözüm olarak görülmektedir.

yapacak ve krizin en az hasarla atlatılmasına yardımcı olacaktır.

Kurmay/danışma/destek birim; kriz koordinatörün bilgisi dâhilinde; politikalar yapan, strateji geliştiren, merkezin iş ve işlemlerin hızlı ve etkin şekilde yerine getirmesi için sistem kurgulayan, oluşabilecek aksaklıkları akılcı, gerçekçi ve uygulanabilir şekilde önleyen, algılama yeteneği yüksek, sezgileri güçlü, birden fazla alan da bilgili, ilave sorumluluk alabilecek, net düşünebilen, kararlı, strese dayanıklı, problem çözebilen ve destek verebilenlerden oluşmalıdır.

Kriz yöneticisi ve personeline gelince; kriz yönetim ekibi ve çalışanların asli görevi, kriz yönetim faaliyetlerinin planlanması, organize edilmesi ve uygulanması için yetkililerden ve uzmanlardan oluşan bir kurul halinde çalışmasıdır. Ayrıca kriz yönetim planında yer almayan ve ortaya çıkan problemleri çözme görevi de vardır. Bunun yanı sıra kriz ekibine düşen diğer önemli görev, sürekli olarak kendini, krizle ilgili diğer teşkilatları ve kişileri eğiterek ve geliştirerek krize hazırlanmayı sağlamaktır. Kriz yönetiminin merkezde

toplanması kriz yönetimi açısından otoritenin ve yetkinin merkezleşmesi gibi bir sakınca doğursa da, en uygun yapı olarak görülmektedir.

Kriz yönetimi, yöneticileri ile çalışanları, esnek ve yaratıcı düşünceye sahip olmayı, objektif, cesaretli, grup çalışmasını benimseyen, her an harekete hazır, yeniliğe taraf olan, beklenmedik her türlü istek ve koşullara hazırlıklı olmayı gerektirir. Kriz yönetim ekibinin yapısı kadar önemli olan diğer husus ise, kriz yöneticilerinin iyi bir lider ve etkili bir yönetici olmaları gerektiridir.

Kriz yönetimi, krizin ve teşkilatların özelliklerine ve türlerine göre değişiklikler göstermektedir. Kriz yönetimi ortaya çıkan krizlerin türlerine uygun olarak oluşturulmalıdır ve her krizin çözümleri farklı olduğu unutulmamalıdır. Bir krizin çözüm yolu, diğer bir krizin içinden çıkılmaz bir hal almasına sebep olabilir. Burada şunu da belirtmekte fayda vardır, kriz yönetim ekibinin yapılması konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Önemli olan, krizlerde kriz yöneticisi ile çalışanlarının bu konularda bilgi ve tecrübenin yanı sıra ilgili diğer alanlarda da eğitim almış ve nitelikli işgücünün akredite edilerek buruda görev yapmasıdır.

Sonuç olarak; kriz yönetimi ve afet yönetimi ayrımı kaldırılıp kaynağı ne olursa olsun tüm kriz hallerinin yönetildiği tek bir merkezin oluşturulması en gerçekçi ve uygulanabilir çözüm olarak görülmektedir. Bu nedenle: kriz yönetim sistemini sadece kriz anından ibaret görmeyip, kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası dönemleri kapsayan bütünlük yapıya sahip, bilgi çağı, bilgi toplumu ve küreselleşme olgularının temel dinamiklerini göz önüne alan, planlamanın önemini göz ardı etmeyen ve ulusal çapta bir kriz yönetim planına sahip olan modern bir kriz yönetim sistemi oluşturulmalıdır.